

QUI ERA ALFONS CARLES COMÍN?

Al cap de 20 anys de la seva mort continua vigent la imatge d'un cristià que es va convertir en comunista, que no va abandonar la fe cristiana i la va convertir en una pedagogia antidogmàtica

Joaquim Sempere

Enguany es compleixen 20 anys de la mort prematura d'Alfons Carles Comín. Qui era Alfons? Un enginyer que va exercir poc d'enginyer i molt d'educador, de periodista, de sociòleg i d'activista social i polític. Un cristià d'esquerres que va acabar sent diputat al Parlament de Catalunya pel partit comunista. Una persona que amb la sola presència catalitzava l'entrega i la voluntat de lluita alliberadora dels altres. Aquests anys transcorreguts posen en relleu de manera sorprenent l'actualitat del seu pensament i de la seva trajectòria vital.

Fill de catòlics tradicionalistes, i per tant de vencedors de la guerra civil, aviat va prendre consciència del desastre que representava el franquisme, i com a cristià profundament compromès amb la seva fe, de la lamentable complicitat de l'Església. Va esdevenir lluitador revolucionari, però hi va arribar després de comprendre la necessitat de reconciliació de les dues Espanyes i d'haver fet l'opció personal a favor dels perdedors.

El seu cristianisme va pourar en Charles de Foucault, Domenach i Mounier. A través d'aquestes influències trencà aviat amb l'espertit de jerarquia, dogma i paternalisme, i descobrí el significat evangèlic de la pobresa. De la noció del pobre que no ha de ser objecte de la compassió, sinó subjecte dels seus actes i del seu esforç per millorar, era fàcil passar a la seva categorització com a classe obrera. El marxisme es va empeltar de manera natural en aquesta evolució. El 1956, Alfons s'incorporava al Frente de Liberación Popular (FLP), formació socialista d'inspiració marxista.

L'FLP va ser significatiu per dos trets. Primer perquè hi van conviure ateu i creients. Segon perquè pretenia evitar els defectes del comunisme i del socialisme històrics i fer-ne una síntesi. En els dos aspectes, aquell projecte s'avançava a evolucions posteriors. Pel que fa a la convivència de creients i no creients en projectes emancipadors, no cal dir que ha esdevingut una característica destacada de totes les esquerres d'aquest país. Pel que fa a la síntesi de les dues branques separades del tronc marxista, potser avui cal plantejar-la de manera diferent, però representa encara un objectiu que només poden menysprear els que donen el socialisme per mort i enterrat.

Tot això contesta només una part de la pregunta de qui era Alfons. Va ser un cristià que va esdevenir esquerrà i comunista i un comunista que no sols no va abandonar la fe cristiana, sinó que la va convertir en una pedagogia antidogmàtica a l'interior del partit comunista. No és una paradoxa: la seva religiositat no era de dogmes, sinó de vivències. Per això va ser un revulsiu, tant a l'Església catòlica com al partit comunista.

Allò que donava coherència a la seva doble pertinença, catòlica i comunista, era de fet un compromís molt rotund amb els més desavantatjats i amb la creença personalista sobre el valor suprem de la llibertat personal. Naturalment, això topava frontalment amb un seguit de tradicions nefastes del catolicisme i del comunisme realment existents, i el convertia en un heterodox doblement. Però un heterodox que tenia una gran habilitat per fer-se acceptar pels

uns i pels altres. Aquesta habilitat, reforçada pel seu atractiu personal, va ser en ell una condició favorable per influir en la realitat.

Val la pena subratllar, per consideració als que no el van conèixer, per què el seu missatge i el seu record tenen encara tanta vigència. Tenia un carisma personal que atreia immediatament l'interès, un carisma que espurnejava en uns ulls plens d'una energia contagiosa. El seu rostre era bell, potser perquè, com ha dit d'ell J. M. Rovira Bellosó, "el rostre de l'esperança sempre és bell". Fins i tot el meu escepticisme dels moments pitjors trontollava davant de la força arrossegadora d'aquells ulls clars.

Què diria avui Alfons? No ho sabem. Però si entrem en el joc dels impossibles, jo diria que Alfons no podria acceptar tanta injustícia, tanta barbàrie, tanta mercantilització, tant desvergonyiment dels poderosos. No podria acceptar ni la misèria creixent de gairebé la meitat de la humanitat, ni la precarització laboral, ni l'exaltació de la prosperitat material sense fi i el culte als diners. Me l'imagino tan revoltat i tan indignat avui davant de les noves injustícies com ho va ser davant de les dels seus anys. Probablement continuaria confiant en el poder de la paraula, i continuaria utilitzant la seva eficaç eloqüència per fer emergir el miracle del bé, de l'acció positiva. Probablement també continuaria sabent combinar hàbilment el possibilisme d'intervencions concretes amb el llenguatge profètic que no s'adiu gaire bé amb compromisos i que recrea constantment horitzons d'utopia, és a dir, de decència.

L'escoltarien i l'entendrien els joves d'avui? Entre els joves d'avui hi ha de tot:

egoisme, despreocupació i cinisme, però també generositat i voluntat de millora individual i col·lectiva. Potser hi ha molts pessimistes o escèptics, però que no per això s'abstenen d'actuar políticament i socialment. Estic segur que si Alfons Carles Comín visqués encara avui, fins i tot si el vencés en algun moment el pessimisme, només podria ser un pessimisme actiu, és a dir, d'allò que Gramsci, en temps també molt negres, en deia "optimisme de la voluntat". També estic segur que la seva capacitat de comunicar energia transformadora i confiança en les persones continuaria sent un factor actiu fonamental per a tots nosaltres i per a la nostra societat, perquè és inimaginable que Alfons es mantingués passiu i al marge. Per això hem de lamentar tant que ens deixés als 47 anys d'edat, en la flor de la vida, ara fa 20 anys. I convidem els més joves a informar-se sobre el personatge i la seva acció i a llegir els escrits que ens ha deixat: hi trobaran un testimoni de valor permanent.

"El Periódico", 28 d'agost de 2000